

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiae Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Articvlvs IV. Vtrum in diuinis sit potentia respectu actuum notionalium.
artic. 4.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

sed potius vt forma: quippe cum adueniat essentia, eamque determinet ad esse Filij: ergo essentia se habet vt materia comparatione proprietatis personalis, atque adeo comparatione etiam Filij in ipsius generatione.

Diuus Thomas hoc loco in responsione ad primum & secundum affirmat, Filium generari de substantia Patris, tamquam ex principio consubstantiali ac formalis, eademque est sententia Caietani, & Torres hoc loco, Capreoli, Scori, & Gabrieli in 1. distinctione 5. communisque Doctorum. Ac sane cum diuina essentia sit actus purus, ac proinde forma subsistens, non satis caste loquuntur, qui dicunt, habere se vt materiam in generatione Filij. Vnde Augustinus 3. lib. contra Maximinum cap. 14. Non de aliqua, inquit, materia, aut de nihilo, est Dei Filius.

Ad 1. Ad primum igitur argumentum in contrarium dicendum est, omnes illas conditiones posse aequè bene conuenire formæ, ac conueniunt materie, vt patet, si Deus anima præexistenti D. Petri videret materiam, quam de nouo crearet. Tunc enim D. Petrus esset de illa anima præexistente, sibi intrinseca, postquam esset productus: quare conditiones illæ materie in rebus materia constantibus, non cogunt essentiam diuinam habere se, vt materiam in generatione Filij, & processione Spiritus sancti.

Ad 2. Ad secundum ita est respondendum. Si per impossibile pars illa, aut aliena substantia, esset actus purus, vt re ipsa essentia diuina est, vtique Filius non generaretur de illa tamquam de materia, sed tamquam de forma subsistente. Etenim si Deus de parte formæ ignis præexistentis aliquid produceret supponendo tali parti formæ nouam materiam, sanè productum illud produceretur de parte illa formæ, non tamquam de materia, sed tamquam de forma, vt est notissimum. Itaque vt dicamus aliquid produci de aliquo tamquam de forma, aut tamquam de materia, non respicimus, an sit totum, an pars, & an sit proprium, aut alienum, sed ad naturam eius de quo producit.

Ad 3. Ad tertium responderi debet, maiorem non esse veram, quando constituentia sunt idem prorsus ex natura rei, solumque est constitutio nostro intelligendi more, vt in re proposita cernitur, in qua vtrique ex natura rei est actus purus, idemque prorsus cum alio. Eatenus tamen, vt verum fatear, essentia diuina & relatio nostro intelligendi more videntur habere vt forma & materia metaphysica, quatenus relatio nostro intelligendi more videtur determinare essentiam ad constitutionem personæ, & essentia determinari: re tamen ipsa vnum non est actus, etiam metaphysicus, & aliud potentia: quia seclusa operatione intellectus, nulla est actus distinctio inter essentiam & relationem, vt ex dictis sæpe in superioribus est manifestum: vt autem duo aliqua ita sint affecta, vt vnum sit actus, & aliud potentia, distinctio inter vtrumque necessaria est.

ARTICVLVS IV.

Vtrum in diuinis sit potentia respectu actuum notionalium.

M O c articulo examinandum est cum D. Thoma, vtrum detur potentia respectu actuum notionalium, & in sequenti quid ea sit, videlicet vtrum sit aliquid absolute, an respectuum.

Quod ad primum attinet, fuit opinio Aureoli, vt Capreolus, & Gregorius in 1. dist. 7. referunt, al- Molina in D. Thom.

A serentis, in Patre non aliam esse potentiam ad generandum Filium, quam non repugnantiam terminorum: ita scilicet, vt quemadmodum homo non per aliam potentiam dicitur posse esse animal, quam per non repugnantiam, vt sit animal, quæ fundatur in necessaria habitudine ac connexione animalis cum natura humana: sic quoque non per aliam potentiam Pater dicitur posse generare Filium quam quia non repugnat ab ipso esse Filium per generationem. Itaque vult potentiam, secundum quam Pater potest Filium generare, non esse aliquid reale & positum in Patre, sed solum negationem repugnantie vt Filium generet.

B Sententia hæc, tenui meo iudicio, non solum singularis est in re admodum graui, sed etiam parum consona scripturæ sacræ, Conciliis, ac rationi ipsi. Psalmo enim 109. ait Pater æternus ad Filium. Ex vtero ante luciferum genui te: quo in loco innuitur aperte intellectum fuisse principium reale, quo Pater genuit Filium, vt latius quaest. 27. art. 1. exposuimus. In Concilio etiam Lugdunensi cap. *Fideli de summa Trinitate & fide Catholica lib. 6. & in Florentino in literis sanctæ vnionis in decreto de processione Spiritus sancti*, definitum fuit, *Patrem & Filium esse vnum principium Spiritus sancti*, estque sermo de principio reali: quare non sola non repugnantia terminorum, sed vera vis realis constituenda est potentia ad producendum Filium, aut Spiritum sanctum. Adde, Filium & Verbum in diuinis esse idem: Verbum autem producit per intellectum, tamquam per principium quo: ergo Pater generat Filium per intellectum, tamquam per principium quo, atque adeo datur in Patre vis realis, per quam generat Filium.

C Alia fuit opinio Gregorij in 1. dist. 7. quaest. 1. concedentis quidem vim principium, ac potentiam realem ad producendum Filium, attamen asserentis hanc nullo modo distingui à Patre, sed esse idem prorsus cum Patre: quia arbitratur, alioqui non saluari omnimodam simplicitatem in Deo, vt de notionibus & proprietatibus personalibus quaest. 32. art. 2. disp. 2. eum affirmasse retulimus.

D Hæc quoque sententia singularis est, videturque conuinci testimonio illo Psal. 109. *Ex vtero ante luciferum genui te*. tum etiam postrema ratione, quam aduersus Aureolum confecimus, superuacaneumque duco disputare aduersus has sententias: cum explicata veritate satis manifesta sit futura falsitas harum opinionum.

E Est ergo opinio D. Thomæ hoc loco, & communis, in Patre dari potentiam realem, à Patre aliquo modo distinctam, qua generat Filium, & in Patre & Filio dari potentiam realem, qua spirant Spiritum sanctum: quæ in hunc modum probatur. Omne generans generat aliquo sui: ergo Pater aliquo sui generat ac producit Filium, tamquam potentia, qua eum generat, eademque ratione Pater & Filius aliquo sui spirant ac producant Spiritum sanctum, tamquam potentia, vt ita dicam, spiratiua, ac Spiritus sancti productiua. Confirmatur hæc ratio, quod ad potetiam spiratiuam attinet, quia Pater & Filius producant Spiritum sanctum, non quoad id, in quo distinguuntur, nempe quoad paternitatem & filiationem, sed quoad id, in quo conueniunt, & sunt vnum, vt ex Concilio Lugdunensi, & Florentino constat: ergo aliquo sui, tamquam vi ad producendum, producant Spiritum sanctum.

F Tota rei huius difficultas est, in quo sensu concedenda sit in diuinis potentia ad generandum Filium, aut ad spirandum Spiritum sanctum. Ad cuius

Improbatur.

Gregor. opinio.

Reiicitur.

Dari in patre potentia realem ab eo aliquo modo distincta ad filium generandum.

Potentia secundum realem, & potentia nostra intelligendi more quid sint, & quo pacto differant.

cuius rei intelligentiam, notandum est cum Diuo Thoma hoc loco in responsione ad tertium, duplicem esse potentiam, quaedam est, quae appellatur potentia secundum rem, & est illa per quam verè producit aliquid: & quia nihil magis pugnat, quam aliquid producere se ipsum, efficitur, vt ad veram productionem necessaria sit distinctio realis inter productum, & id quod producit, vt quod. Quare vt aliquid sit potentia secundum rem necesse est, vt productum sit quippiam distinctum realiter, non quidem à potentia, per quam producit, vt ex dicendis patebit, sed ab eo, cuius est potentia, quodque per eam producit, vt quod. Quaedam alia est potentia, quae appellatur potentia secundum rationem, aut potentia secundum nostrum intelligendi morem. Estque illa, per quam re vera nihil realiter producit, sed nostro dumtaxat intelligendi more. Talis est intellectus diuinus comparatione diuinae intellectionis, & voluntas diuina comparatione diuinae volitionis: intelligere namque & velle in Deo, neque ab intellectu & voluntate, neque à Deo intelligente, vt quod, neque item à personis diuinis intelligentibus etiam vt quod, distinguuntur, ex natura rei, ac proinde non verè producentur, sed nostro dumtaxat intelligendi more, eaque de causa intellectus & voluntas in Deo comparatione intellectionis & volitionis diuinae, non dicuntur potentiae nisi nostro intelligendi more, aut secundum rationem.

Hoc ita constituto, Caietanus, & Torres hoc loco, & Capreolus in 1. distinct. 7. quaest. 2. merito affirmant, in Patre non esse potentiam secundum rem comparatione generationis secundum se sumptae: eò quod generatio nec producat, nec distinguatur à Patre generante, sed in Patre esse potentiam secundum rem ad generandum Filium, eò quod filius verè à Patre producat, ab eoque realiter distinguatur. Eodem modo affirmant, in Patre & Filio non esse potentiam secundum rem comparatione spirationis secundum se, eò quod spiratio actiua ab eis non distinguatur, esse tamen ad spirandum Spiritum sanctum. Quare non datur, inquit, comparatione actuum notionalium secundum se, sed solum comparatione terminorum, verumve per eos actus productarum, nempe comparatione Filij, & Spiritus sancti, qui verè producuntur. Vbi namque productio non est actio, sed respectus eius, à quo alius significatus per modum actionis, non datur potentia comparatione productionis, sed comparatione termini, reive productae. Vbi verò productio est vera actio, vt in creaturis, datur potentia realis, non solum ad effectum, terminumve actionis, sed etiam ad productionem ipsam. Atque hoc est discriminè, quod D. Thomas constituit supra q. 25. art. 1. ad tertium in potentiam, quae cernitur in Deo, & potentiam, quae cernitur in creaturis. Quare si consulas quae eo loco diximus, docuitque D. Thom. comperies haec omnia de mente illius esse, tamen si nec illo in loco nobis placuerit, nec in hoc placeat, quatenus docet, in Deo non dari potentiam comparatione actionis, qua producit res creatas, sed comparatione solum rerum creatarum: arbitratur namque, actionem, qua Deus creata producit, non esse tamquam in subiecto in rebus productis, sed esse idem cum Deo esseque vim ipsam, qua res creatas procreat, cum respectu ad res, tamquam eius à quo sunt: contrarium verò ostendimus q. 25. citata, art. 1. disp. 2.

Ex dictis facile erit cuique soluere argumenta Aureoli apud Capreolum & Gregorium, quae ideò

Potentiam ad generandum, & ad spirandum esse quidem secundum rem in Deo, non tamen, comparatione actuum notionalium sed terminorum, qui per eos producuntur.

Argumentum Aureoli.

A breuitatis gratia omitto. Hoc vnum tantum referam, quod difficultatem continet. Eadem est, inquit ille, potentia qua prima persona gloriosissima Trinitatis potest generare Filium, & potest esse Pater: quandoquidem generando, & resultat esse Filij, & esse Patris: sed potentia, qua prima persona adorandissima Trinitatis potest esse Pater, non est aliud quam non repugnantia terminorum: alioquin prima persona produceretur secundum esse Patris, quod omnino est absurdum: ergo potentia, qua prima persona sanctissima Trinitatis potest generare Filium non est aliud, quam non repugnantia terminorum.

B Ad hoc argumentum neganda est maior. Potentia namque, qua prima persona diuinissima Trinitatis potest esse pater, non est aliud, quam non repugnantia terminorum fundata in necessaria connectione esse Patris cum prima persona altissima Trinitatis: ceterum potentia, qua potest generare Filium, est potentia realis qua secundum rem potest producere Filium. In humanis quidem, quia generatio est ratio fundandi paternitatem & filiationem, potentia, quae est ad generandum, & producendum suppositum Filij, est consequenter ad comproduendum esse relatiuum Filij & Patris, in suppositis Patris & Filij: at verò in diuinis, quia generatio non est ratio fundandi paternitatem, sed est idem prorsus cum paternitate, constituitque suppositum Patris, non est par ratio, vt quae potentia est ad generandum Filium, sit consequenter ad comproduendum esse Patris & Filij in eorum suppositis.

C Duo hoc loco obserua cum D. Thom. in responsione ad primum & secundum. Vnum est, potentias, de quibus loquimur, non esse in diuinis factiuae, sed productiuae tantum: quò fit, vt personae procedentes, non sint factae, sed productae dumtaxat. Alterum est, cum potentia realis dicatur per comparationem ad rem, quae per eam esse potest, atque adeò quae est possibilis, personas diuinas non dici possibiles, vt possibile distinguitur contra necessarium, potestque esse & non esse, sed vt possibile commune est necessario & possibili praesè sumpto, quo pacto sumitur ab Aristotele secundo de interpretatione, dum de modalibus propositionibus est sermo: vnde personae diuinae ita dicuntur posse esse, vt non possint non esse. Quae in hoc articulo dicta sunt dilucidiora fient articulo sequenti.

Dilucidior

Potentia ad generandum, & ad spirandum esse quidem secundum rem in Deo, non tamen, comparatione actuum notionalium sed terminorum, qui per eos producuntur.

ARTICVLVS V.

E Vtrum potentia ad generandum dicat essentiam an relationem.

D I VVS Bonauentura in 1. dist. 7. quaest. 1. Durandus ibidem q. 2. & multi alij affirmant, potentiam generatiuam in Patre esse paternitatem, & potentiam spiratiuam in Patre & Filio esse spirationem actiua, atque adeò potentiam generatiuam & spiratiuam dicere praecipue relationem.

F Alij affirmant, potentiam generatiuam includere, dicerique ex aequo essentiam & paternitatem, ita vt vtrumque generet tamquam principium quo, potentiamque spiratiuam dicere similiter ex aequo essentiam & relationem spirationis actiuae.

Sit nihilominus prima conclusio. Potentia generatiua (idem dicendum est de spiratiua) non est relatio, sed natura diuina. Loquimur autem hoc loco de potentia, vt potentia dicitur id, quo producens producit, interim non curando vtrum sit principium proximum aut remotum: ex sequentibus namque

D. Bonaventura & Durandus opinantur.

Alii vero generatiuam

Prima conclusio. Potentia generatiua non est relatio, sed natura diuina. Loquimur autem hoc loco de potentia, vt potentia dicitur id, quo producens producit, interim non curando vtrum sit principium proximum aut remotum: ex sequentibus namque